

Brannvesenet Sør IKS

Rudnedal, Farsund, Hægebostad, Lindesnes, Lyngdal, Mandal, Marnardal og Åseral

BRANNSIKRING LOSHAVN

RAPPORT

03.07.06 Egil O. Knustad seksjonsleder

Innhold:	side
Forord	3
Innledning	4
○ Dagens situasjon	
○ Dagens sikring/utrustning	
○ Tidligere branner i Loshavn	
Undersøkelser/tilsyn	6
○ Framgangsmåte	
○ Deling i soner	
Resultater	8
○ Sone A	
○ Registreringer	
○ Avdekkede feil og mangler	
○ Sone B	
○ Registreringer	
○ Avdekkede feil og mangler	
Vurdering av resultater	11
Faremomenter / spesielle forhold	11
Konklusjon / forslag til tiltak	11
○ Brannvesenets dilemma	
○ Konklusjon	
○ Forslag til tiltak	
○ Kostnader	
Veien videre	12

Forord:

Sørøst på Lista, vest for Lindesnes, ligger Loshavn.

Loshavn er en av de best bevarte trehusbebyggelsene langs sørlandskysten. Stedet har en historie med særpreg, spesielt i krigsårene 1807-1814 - i den såkalte kapertiden - da uthavnen var litt av et kaperrede. Loshavn er samtidig et typisk eksempel på de uthavnssamfunn langs sørlandskysten som opplevde stor oppblomstring på 1700 og 1800-tallet. Under Napoleonskrigen gav Kronprins Fredrik stiftsamtmennene myndighet til å utstede kaperbrev. Flere loshavnskuter var godt utrustet til å jakte på engelske handelsskip i Skagerak og Nordsjøen. Det var også mange loser registrert i Loshavn. Her hadde de kortest vei til havs og utsikten var upåklagelig.

Skisse fra Loshavn anno 1819
Av Ole J. Rawert.

I 1865 bodde det 212 mennesker i Loshavn. Det var på dette tidspunkt rikelig med skuter fra Nord-Europa i havn. Naturligvis beriket dette lokalbefolkningen på mange vis. Nå er Loshavn mest brukt som sommersted for turister. Det fleste husene har gått i arv i generasjoner.

Hans Gude, (Tidemann og Gude), besøkte sin søster i Loshavn og malte flere malerier herfra. Loshavn er profilert turistmål i Farsund kommune.

Loshavn har sin egen hjemmeside der en kan finne mye spennende og interessant stoff om stedet. Siden heter <http://loshavnsidene.moo.no>.

Arthur Danielsen sr. har lagt ned et enormt arbeid i å kartlegge Loshavn og Eikvågs historie, og er opphavsmann til det meste av stoff som finnes på hjemmesiden. Det er også fra hans beskrivelser jeg har hentet mye av det jeg har skrevet om Loshavns historie. Det er hans sønn Arthur Danielsen jr. som har utarbeidet og driver hjemmesiden.

Bilde fra smug i Loshavn
Foto Arthur Danielsen jr.

Innledning:

Sommeren 2004 tok velforeningen for Loshavn og Eikvåg initiativ til et møte med bl.a. brannvesenet. Møtet ble avholdt i Loshavn, og det kom fram ønske om at brannvesenet skulle starte en prosess for å se på sikring av den gamle bebyggelsen i Loshavn.

Brannvesenet har erfaring med brannsikring fra prosjekt som er gjennomført i Tanggata i Mandal sentrum. Problemstillingene som gjelder i Loshavn er imidlertid ikke direkte sammenlignbare med dem man hadde i Mandal sentrum. Begge er gammel tett trehusbebyggelse, men i Mandal er byggene forretningsbygg, gjerne med boliger i både en og to etasjer over. Gaten er også et travelt handlestrøk.

Dagens situasjon:

Loshavn er en sørlandsperle som har noen få fastboende, og ellers består av gamle bolighus som nå benyttes som fritidsboliger. Hele bebyggelsen i Loshavn er i privat eie. Avstanden mellom flere bygg er veldig liten. Deler av den tette bebyggelsen mot sjøen er ikke tilgjengelig med kjøretøy, og store deler er ikke tilgjengelig med brannvesenets tunge kjøretøy.

De første husene som ble bygget i Loshavn ble oppført i første halvdel av 1700-tallet, mens hovedtyngden ble bygget mellom 1800 og 1850 da Loshavn hadde en stor befolkningsøkning, bl.a. som følge av kapervirksomheten. I begynnelsen av 1800-tallet bodde det ikke mindre enn 14 loser på stedet.

Dagens sikring og utrustning:

Den gang det bodde mange mennesker i Loshavn hadde man nok en form for brannberedskap. Ved brann ble det raskt organisert rekker av folk som sendte vann i bøtter fra sjøen. Det er i dag etablert en brannpost med slange og pulverapparater. Denne er ment som hjelp til førsteinnsats med lokale folk, til brannvesenet kommer med sitt tyngre utstyr. Slangen er koblet til en kommunal brønn med overbygg. Det er plassert en egen brannpumpe her som startes når slangen skal brukes. De lokale brukerne av eiendommene i området er orientert og opplært i bruken av dette utstyret. Velforeningen arrangerer egne brannøvelser på stedet. Brannvesenet har rutinemessig tilsyn og vedlikehold av anlegget. Foruten denne brønnen er det ikke tilgang på annet vann enn sjøen.

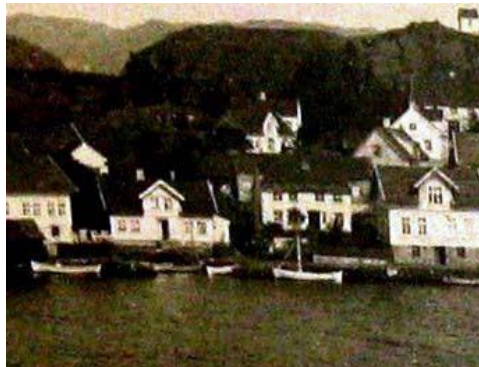
En eiendom har brannalarmanlegg.

Loshavn ligger ca. 6 km fra brannstasjonen i Farsund, men deler av veien fram er smal og svingete.

Tidligere branner i Loshavn:

Det har heldigvis ikke vært omfattende branner i tettbebyggelsen i Loshavn, men i følge Arthur Danielsen sr. har det vært 5 branner / branttilløp som en kjenner til opp gjennom tidene.

3. desember 1778 brant Ole Tønnessens hus og uthus ned til grunnen. Som branner på et sted som Loshavn vil være, var også denne dramatisk. Eieren pådro seg brannskader da han prøvde å slokke brannen, men han mistet hus, uthus og alt familien eide.

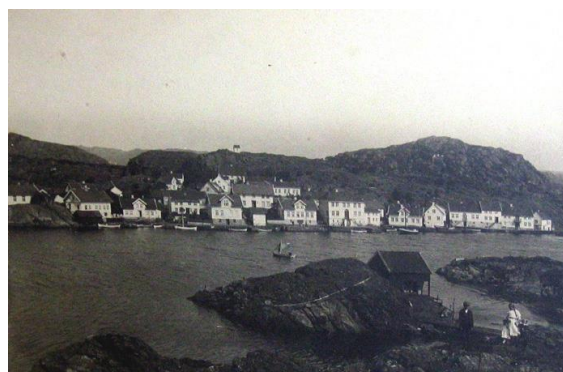
Bilde fra Loshavn
(ca. 1900)

Neste gang det brant i Loshavn var i 1930. Da var det en gutt som skulle svi av noe gress langs husmuren. Det tok fyr i kledningen, men brannen ble slokkt i tide, og huset ble reddet.

Under krigen brant ei løe like ved bedehuset. Det var en ung mann som skulle røyke i smug, og så tok det fyr i høyet. Ved stor lokal innsats ble brannen begrenset til dette uthuset.

I 1946 brant huset til Ludvig Fredriksen. Sønnen var kommet hjem fra Amerika og skulle male huset. Han skulle benytte en blåselampe for å fjerne maling, men det gikk helt galt. Huset ble totalskadet i brannen, men underlig nok klarte man å begrense skadene til dette ene huset. Det må ha vært en prestasjon da huset er det midterste av tre sammenbygde hus.

Siste gang det brant i Loshavn var i 1995. Da brant huset til Bjånes ned. Huset hadde vært under oppussing, og var på det nærmeste ferdig. Brannen skal ha startet i kjelleren i huset, antakelig i ei grue det hadde vært brent i tidligere på dagen. Brannen var nær å spre seg til nabohus, men ble stoppet av brannvesenet. Dette huset er bygget opp igjen som en kopi av det gamle huset som brant.

Bilde fra Loshavn
(ca. 1900)

Undersøkelse / tilsyn:

Fremgangsmåte:

I forbindelse med igangsetting av prosjektet besluttet brannvesenet å gjennomføre en utvidet tilsynsrunde i Loshavn. Seksjonsleder Egil O. Knustad har laget opplegget, og stått for tilrettelegging, mens feier John Dyngvold har stått for gjennomføringen. Det er foretatt et ordinært tilsyn som feieren normalt går i boliger i alle bygg. I tillegg ble det utarbeidet et skjema med en del tilleggsopplysninger som en ønsket å kartlegge i byggene i Loshavn. Denne prosessen har tatt en del tid, da det bl.a. har vært vanskelig å treffe folk hjemme i enkelte av fritidsboligene. En har derfor prøvd å prioritere registreringene i ferieperioder.

I et ordinært tilsyn blir pipe og ildsted kontrollert. I tillegg blir det sett på slukkeutstyr og rømningsveier. Vi har i tillegg bl.a. sett på hvordan og hvor mye husene blir brukt, om husene har vinteroppvarming og alder på det elektriske anlegget. Videre har en sett på avstand til nabobygg. Undersøkelsen har omfattet alle typer bygg i Loshavn; bolig, fritidsbolig, bedehus, uthus, boder osv.

Inndeling i soner:

Vi har i utgangspunktet studert området inngående, og kommet til at vi ut fra risiko og tetthet deler Loshavn i to soner. Sone A er den typiske gamle og tette bebyggelsen sørøst i Loshavn. Sone B er den bakenforliggende bebyggelsen som delvis består av nyere hus, men som heller ikke ligger så tett som bebyggelsen i sone A. Sone B vil i brannsammenheng også være lettere tilgjengelig for brannvesenet enn sone A.

Vestre del av sone A (deler av sone B i bakgrunn)

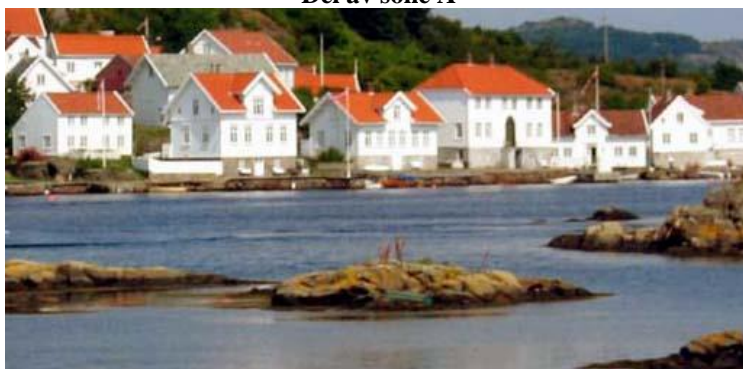
Vestre del av sone A fra sjøen

Sone A:

3 helårsboliger
27 fritidsboliger
1 bedehus
9 andre bygninger (uthus, skjul og lignende).

Del av sone A

Sone B:

6 helårsboliger
7 fritidsboliger
7 andre bygninger

Sone A er delt i 2 med veien som går ned til brygga. Veien er på enkelte steder svært smal. Gjennomgående avstand mellom husene er i dette området 1-5m, men flere steder på østsiden av veien er husene helt sammenbygd, eller har avstand ned mot nesten ingenting. Ut fra tetthet kan en også se for seg en deling av sone A i 4-5 grupper av 6-8 hus. Avstand mellom gruppene kan være fra 3-10m.

Brannsjefen skuer ut over Loshavn (østre del av sone A) fra korgen på brannvesenets lift. Bildet er tatt i forbindelse med en reportasje 17/1-05 i Farsunds Avis.

Resultater:

Det er registrert 40 bygninger i sone A. Av disse er 3 helårsboliger, 27 feriehus og 10 andre bygninger. I sone B er tallene 6 helårsboliger, 7 feriehus og 7 andre bygninger – totalt 20 bygninger.

Ved å se på de resultatene tilsynsrunden har gitt er det enkelte ting en kan legge spesielt merke til.

Ved tilsynsrunden ble det gitt **12 fyringsforbud** som følge av alvorlige feil ved piper og/eller ildsted, herav 9 i sone A og 3 i sone B.

Vi har satt opp noen tabeller for å få fram de resultatene vi har kommet fram til.

Tegnforklarin til tabellene: x= ikke aktuelt, vo= vedovn, oo= oljeovn, eo=elektr. oppvarming, vp= varmpumpe, p=peis, åg= åpen grue, pipetyper: el=element, nt=naturstein, tg=teglstein, st=stål, +f+=foring

Sone A

Registreringer:

Sone A	Gnr/bnr /fnr	Type bygg			Avstand min. til nabobygg m	Oppvarming	Vinter oppv.	Pipe type	Bruk uker/år	Kommentar
		Bolig	Fritids-bolig	Andre bygg						
A1	2/122		B		0,4	vo,eo,p	J	el	8	
A2	2/122		F		0	vo,eo	J	el	8	
A3	2/121		B		0	vo,eo	J	tg	8	
A4	2/188		B		0	vo,eo,p	J	nt+f	6	
A5	2/183		B		0,6	eo	J	-	6	
A6	2/120/25		B		0,6	vo,eo	J	tg+f	4	
A7	2/155		B		0	vo,eo	J	tg	12	
A8	2/130	B			0	vo,eo	J	tg	-	
A9	2/128	B			0	vo,eo	J	el	-	
A9B	2/128			U	0		N	-	-	bu
A10	2/153		B		0,8			tg+f	12	
A11	2/131		B		0	eo	J	nt+tg	3	
A12	2/157		B		1,4	eo	J	-	6	
A13	2/127	B			1,4	vo,oo,eo	J	tg	-	
A14	2/141		B		1,7	vo,eo	J		7	
A15	2/143		B		0,8	vo,eo	J	el	12	
A15B	2/143			U	0,1	eo	N	-	6	bod
A16	2/120/6		B		0,8	vo,eo,p	J	nt+f	7	
A17	2/120/20		B		2,1	vo,eo,p	J	tg	7	

A18	2/120/17		B		2,9	vo,oo,eo	J	tg	12	
A19	2/120/18		B		0,8	eo	J	-	4	
A20	2/132		B		0,8	vo,eo	J	tg+f	4	
A21	2/120/15		B		2,8	eo	J	-	12	gj.oppb. etter brann
A22	2/152		B		1,7	vo,eo	J	tg	8	
A23	2/161		B		1,7	vo,eo	J	tg	12	
A24	2/166		B		2,5	vo,oo,eo	J	tg	4	
A24B	2/166			G	7,2	-	N	-	-	tidl. hønsehus
A25	2/164		B		10,2	vo,eo	J	tg	8	
A26	2/120/12		B		2,3	vo,eo	J	nt+f	12	
A26B	2/120/12			U	1,5		N	-	-	ikke i bruk
A27	2/145		B		1,9	vo,oo,eo	J	tg	6	
A27B	2/145			U	3,2	-	N	-	-	ikke i bruk
A28	2/170		B		0	vo,eo	J	nt	6	
A28B	2/170			U	0	-	N	-	-	bu
A29	2/167		B		0	vo,eo	J	tg	8	
A29B	2/167			U	-	-	N	-	-	sjøbu
A30	2/165		B		0	vo,eo	N	tg	7	
A31	2/182		F		0	eo	J	-	4	
A32	2/145			Bedeh	0	vo,eo	N	el	-	bedehus
A33	2/187			U	-	-	N	-	-	sjøbu

Avdekkede feil og mangler:

Sone A	Type bygg			Alvorlige / graverende feil	Mindre graverende feil
	Bolig	Fritids- bolig	Andre bygg	antall	antall
Pipe	2	15	0	6	11
Ildsted	3	12	0	7	8
Røykvarsler	1	4	1	x	x
Rømningsvei	0	7	0	x	x
Slokkemiddel	2	10	1	x	x
Sum	8	48	2	13	19
El.anlegg	0	2	1	Eldre enn 30 år	
	3	6	1	20-30 år	
	0	18	2	nyere enn 20 år	

Sone B**Registreringer:**

Sone B	Gnr/bnr /fnr	Type bygg			Avstand min. til nabobygg	Oppvarming	Vinter oppv.	Pipe type	Bruk uker/år	Kommentar
		Bolig	Fritids-bolig	Andre bygg						
Bygning: (egen reg.)					m					
B1	2/120/5	B			9,5	vo,oo,eo	J	tg	-	
B2	2/17	B			9,5	vo,eo	J	tg+f	-	
B3	2/150	B			15,2	vo,eo	J	el	-	
B3B	2/150			G	2,8	eo	J	-	8	garasje m/leilighet
B4	2/144	B			8,5	vo,eo	J	el	-	
B4B	2/144			G	2,4	eo	J	-	8	garasje m/leilighet
B5	2/144		B		6,7	vo,eo	J	el	6	
B6	2/80		F		20,1	vo,eo	J	el	4	
B7	2/87		F		20,1	vo,eo	J	el	20	
B8	2/159			G	6,7	eo	J	-	-	garasje m/leilighet
B8B	2/163			U	3,1	-	N	-	-	bu
B9	2/160		B		3	vo,el,p	J	tg	1	
B10	2/159			U		vo,	N	st		Båtbyggeri
B10B	2/163			U	-	eo	N	-	-	
B11	2/159		B		0	vo,eo	J	tg/nt	0	Huset i bukta
B12	2/163		B				N	tg		Museum
B13	2/14	B			33,5	vo,eo	J	el	-	
B14	2/114	B			45	vo,eo	J	el	-	
B15	2/106		F		-	vo,eo	N	st	4	
B16	2/187			U	8,3	-	N	-	-	naust

Avdekkede feil og mangler:

Sone B	Type bygg			Alvorlige / graverende feil	Mindre graverende feil
	Registrert:	Bolig	Fritids-bolig	Andre bygg	antall
Pipe	1	2	0	2	2
Ildsted	1	2	0	2	2
Røykvarsler	0	0	0	x	x
Rømningsvei	3	2	0	x	x
Slokkemiddel	2	3	1	x	x
Sum	7	9	3	4	4
El.anlegg	1	1	0	Eldre enn 30 år	
	4	2	0	20-30 år	
	1	4	7	nyere enn 20 år	

Vurdering av resultater:

Vi har gjennomgått og foretatt tilsyn i totalt 60 bygninger i Loshavn. Resultatene er fremkommet ved tilsynsbesøk av feier John Dyngvold. Han har god erfaring og kompetanse på tilsyn i bolighus.

Når en ser på resultatene i sone A, som er den mest sårbare delen av bebyggelsen i Loshavn, er det en stor overvekt av fritidsboliger her. Disse har varierende bruk, fra ca 1 uke i året, til flere måneder (totalt).

En legger spesielt merke til mange og alvorlige feil både med pipe og ildsted i fritidsboligene i sone A. I tillegg er det også mye mangler med slokkeutstyr, noe som selvsagt ikke er en særlig heldig kombinasjon.

Det at det ble gitt ikke mindre enn 12 fyringsforbud ved denne runden er kanskje det beste brannforebyggende tiltaket vi kunne gjøre.

Det viser at den tekniske tilstanden ikke var god i mange av byggene. Dette viser også at fritidsboliger, og kanskje spesielt eldre bolighus som benyttes som fritidsboliger, representerer en høy risiko i forhold til brannfare. Disse faller normalt utenfor de kontroller som brannvesenet foretar av pipe og ildsted. Det er grunn til å tro at dette gjelder generelt, og ikke bare i Loshavn.

Eierne virker seriøst interesserte i å rette opp de feil som ble avdekket ved tilsynet, og mange har iverksatt umiddelbare tiltak for å rette opp de feil og mangler som ble avdekket ved tilsynet.

Faremomenter / spesielle forhold:

Deler av bebyggelsen i Loshavn ligger veldig tett, og det er også dette som er med å gjøre miljøet på stedet så spesielt. Det er også det som utgjør den største risikoen for en stor katastrofe på stedet. Kombinasjonen av tett trehusbebyggelse og vindutsatt strøk er ikke gunstig. Enkelte hus er som tidligere nevnt bygd sammen, mens andre ligger med mindre enn 1m avstand. I tillegg til brannsmittefaren dette representerer, blir også fremkommeligheten mellom enkelte bygg svært vanskelig.

Flere piper i Loshavn er i relativt dårlig forfatning. Det dreier seg oftest om teglsteinspiper, men også noen natursteinspiper. Problemet med disse er at støpen mellom steinene har dårlig kvalitet, og smuldrer bort. I tillegg er en del piper av denne typen innkledd. Det er i en del tilfeller også funnet bygningsdeler (bjelker og lignende) som er innstøpt/innfelt i pipene. Det er også avdekket falske brannmurer og ovner og røykrør med for liten avstand til brennbart materiale. Det er for det meste fritidsboliger som sliter med dårlige piper. I bolighusene er oftest pipene bedre vedlikeholdt eller har gjennomgått rehabilitering. Dårlige ovner / feil ved ovner finner vi mer jevnt fordelt mellom boligene og fritidsboligene.

Konklusjon/ forslag til tiltak:

Brannvesenets dilemma:

Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap som har ansvaret og er tilsynsmyndighet for landets brannvesen er helt klar på at brannvesenet ikke skal være premissleverandør

og konsulent i brannsikringsarbeider. Det synes vi er litt synd, da vi i vårt brannvesen mener å inneha både bygningsteknisk og brannteknisk kompetanse. Samtidig er det forståelig at dersom brannvesenet skulle foreslå tiltak, og det allikevel skulle gå helt galt, vil det sette brannvesenet i et unødig dårlig lys. Brannvesenet vil også være tilsynsmyndighet dersom en velger å la områder av tett trehusbebyggelse bli tatt inn som særskilt brannobjekt etter brannlovens §13. En vil da risikere å skulle kontrollere sine egne tiltak.

Konklusjon:

Brannvesenet har gjennomført denne undersøkelsen, og har fått fram en hel del data angående tilstand og problemstillinger i Loshavn. Brannsikkerheten på stedet er kartlagt så godt det har latt seg gjøre. Brannvesenet kan på grunnlag av dette trekke en del konklusjoner når det gjelder problemstillinger knyttet til brannsikkerheten i Loshavn, men vil ikke konkludere når det gjelder forslag til tiltak.

Forslag til tiltak:

Ut fra brannvesenets kjennskap til Loshavn, samt data fra tilsynsrunden, kan en gjøre noen betraktninger om hvilke tiltak som kan være aktuelle å se nærmere på. Ut fra brannvesenets erfaring bør det sees nærmere på følgende tiltak:

- Bedre utstyr til førsteinnsats
- Tidlig varsel til brannvesen (alarmanlegg)
- Fasadesprinkling (i større eller mindre utstrekning)
- Loftsprinkling (vanntåkeanlegg)
- Opplæring av lokale folk / øvelser

Brannvesenet mener det er viktig å prioritere tidlig varsel. At brannvesenet kommer til stedet med sitt tunge utstyr så tidlig som mulig, kan være helt avgjørende for utfallet av en brann i Loshavn.

Hvilke tiltak som bør prioriteres, og evt. i hvilken rekkefølge må andre foreta en vurdering av.

Kostnader:

Loshavn består av private eiendommer. En må gå ut fra at en stor del av kostnadene ved sikring vil falle på eierne. Hva vi her snakker om, og hvilken vilje det er blant eierne til dette vil det videre arbeidet kunne gi svar på.

Kommunen har vært forespurt om et tilskudd til prosjektet, og har vedtatt å bidra med 50.000 kroner.

Det vil også være mulig å søke om midler fra andre som har interesse av å bevare og sikre denne perlen av et sted. Dette kan for eksempel være UNI-stiftelsen, fylkeskonservatoren, riksantikvaren, forsikringsselskaper og andre.

Det vil antakelig gi eierne ekstra inspirasjon til å få gjennomført sikringsarbeidene hvis de føler at andre også ser stedet deres så viktig at de vil være med å bidra med midler til tiltaket.

Veien videre:

Hvorvidt en ut fra denne rapporten går rett på tiltak i samarbeid med grunneierne, eller om det vil være aktuelt å få utenforstående til å komme med videre vurderinger og forslag til tiltak må det nå tas en avgjørelse på. Et møte med velforeningen i Loshavn der en presenterer rapporten vil kanskje være et første steg. Videre kan en også rådføre seg med direktoratet, og høre om de har forslag til vei videre.